

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У
ЄВРОРЕГІОНАХ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ
ЄВРОРЕГІОНУ «НИЖНІЙ ДУНАЙ»)**

У статті проведено короткий аналіз історії та розвитку євро регіону «Нижній Дунай» та його діяльності у сфері транскордонного співробітництва у розрізі зовнішньоекономічних операцій між Одеською областю України та сусідніми територіями Румунії та Республіки Молдова, зокрема зовнішньої торгівлі товарами та послугами між окремими територіальними одиницями. Розглянуто теоретичні основи поняття «транскордонного співробітництва», мету та цільову спрямованість територіальної влади при створенні євро регіонів, а також чинники, що впливають на їх розвиток та успішне функціонування у сучасних умовах. Зроблено аналіз показників окремих напрямків зовнішньоекономічної діяльності учасників євро регіону «Нижній Дунай», проведено SWOT-аналіз сильних, слабких сторін, можливостей та загроз для визначення наявних резервів для подальшого розвитку євро регіону та його учасників. В результаті SWOT-аналізу побудовано узагальнену матрицю чинників, що впливають на розвиток євро регіону «Нижній Дунай». Виокремлено проблеми подальшого розвитку євро регіону, зокрема у розвитку транспортної сфери, екологічні проблеми, проблеми недостатнього фінансування, падіння інвестиційної активності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та недостатньої популяризації сфери міжнародного туризму. Запропоновано деякі організаційні заходи щодо удосконалення зовнішньоекономічних зв'язків євро регіону «Нижній Дунай» та розширення зовнішніх операцій зокрема за рахунок інвестиційно-інноваційної діяльності, створення технопаркових структур та реалізації спільних проектів у різних

сферах. Узагальнено можливі позитивні аспекти іноземного інвестування в єврорегіон «Нижній Дунай» у вигляді соціального, економічного, наукового, технічного, правового та культурного ефектів.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, єврорегіон «Нижній Дунай», зовнішньоторговельна діяльність, зовнішньоекономічна діяльність, зовнішня торгівля товарами, зовнішня торгівля послугами, SWOT-аналіз.

Kabanova Valeria, Ukhanova Inna

FEATURES OF DEVELOPMENT OF FOREIGN ECONOMIC COMMUNICATIONS IN THE EUROPEAN REGIONS OF UKRAINE (IN THE EXAMPLE OF THE EUROPEAN REGION "LOWER DANUBE")

The article gives a brief analysis of the history and development of the Lower Danube Euroregion and its activities in the field of cross-border cooperation in the context of foreign economic transactions between the Odesa region of Ukraine and the neighboring territories of Romania and the Republic of Moldova, in particular foreign trade in goods and services between separate territorial units. The theoretical bases of the concept of "transborder cooperation", the purpose and the target direction of territorial power in creation of Euroregions, as well as factors influencing their development and successful functioning in modern conditions are considered. The analysis of indicators of certain areas of foreign economic activities of participants in the Euroregion "Lower Danube" was made, SWOT analysis of strengths, weaknesses, opportunities and threats was made to determine the available reserves for further development of the euro area and its participants. As a result of SWOT-analysis, a generalized matrix of factors influencing the development of the Lower Danube Euroregion is constructed. The problems of further development of the Euroregion, in particular in the development of transport sphere, environmental problems, problems of insufficient financing, decrease of investment activity of subjects of foreign economic activity and insufficient

popularization of the sphere of international tourism are highlighted. Some organizational measures are proposed for improving the external economic relations of the Euroregion "Lower Danube" and expansion of external operations, in particular due to investment and innovation activity, creation of techno-park structures and implementation of joint projects in various spheres. The possible positive aspects of foreign investment in the Lower Danube Euroregion are summarized in the form of social, economic, scientific, technical, legal and cultural effects.

Keywords: cross-border cooperation, Euroregion "Lower Danube", foreign trade activity, foreign trade activity, foreign trade in goods, foreign trade in services, SWOT-analysis.

Кабанова Валерия, Уханова Инна

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ В ЕВРОРЕГИОНАХ УКРАИНЫ (НА ПРИМЕРЕ ЕВРОРЕГИОНА «НИЖНИЙ ДУНАЙ»)

В статье проведен краткий анализ истории и развития еврорегиона «Нижний Дунай» и его деятельности в сфере трансграничного сотрудничества в разрезе внешнеэкономических операций между Одесской областью Украины и соседними территориями Румынии и Республики Молдова, в частности внешней торговли товарами и услугами между отдельными территориальными единицами. Рассмотрены теоретические основы понятия «трансграничного сотрудничества», цель и целевую направленность территориальной власти при создании еврорегионов, а также факторы, влияющие на их развитие и успешное функционирование в современных условиях. Сделан анализ показателей отдельных направлений внешнеэкономической деятельности участников еврорегиона «Нижний Дунай», проведен SWOT-анализ сильных, слабых сторон, возможностей и угроз для определения имеющихся резервов для дальнейшего развития еврорегиона и его участников. В результате SWOT-

анализа построено обобщенную матрицу факторов, влияющих на развитие Еврорегиона «Нижний Дунай». Выделены проблемы дальнейшего развития еврорегиона, в частности в развитии транспортной сферы, экологические проблемы, проблемы недостаточного финансирования, падение инвестиционной активности субъектов внешнеэкономической деятельности и недостаточной популяризации сферы международного туризма. Предложены некоторые организационные меры по совершенствованию внешнеэкономических связей еврорегиона «Нижний Дунай» и расширения внешних операций том числе за счет инвестиционно-инновационной деятельности, создание технопарковых структур и реализации совместных проектов в различных сферах. Обзор возможные положительные аспекты иностранного инвестирования в Еврорегион «Нижний Дунай» в виде социального, экономического, научного, технического, правового и культурного эффектов.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, еврорегион «Нижний Дунай», внешнеторговая деятельность, внешнеэкономическая деятельность, внешняя торговля товарами, внешняя торговля услугами, SWOT-анализ.

DOI: 10.32680/2409-9260-2019-2-265-81-99

Постановка проблеми у загальному вигляді. Єврорегіони за довгий період розвитку зарекомендували себе в якості ефективного напрямку реалізації транскордонного співробітництва, тому Україна з отриманням незалежності почала активно здійснювати та розвивати економічні, соціальні, культурні зв'язи між окремими територіальними одиницями, що розташовані на європейському кордоні держави. На сьогодні області України приймають участь в утворенні єврорегіонів та співпраці в рамках транскордонного співробітництва із регіонами Білорусі, Молдови, Румунії, Польщі та ін. Тим не менше поки ще неможливо називати єврорегіони тим інструментом, ефект від якого реалізовано у повній мірі. Особливої актуальності ця проблема набуває за умов

приєднання України до європейського економічного простору, для якого характерним є високий ступень конкурентної боротьби. Аналіз сучасного стану транскордонного співробітництва в межах єврорегіону «Нижній Дунай» дозволить визначити слабкі місця та потенційні можливості розвитку економічної, соціальної, культурної співпраці.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років.

Питання, пов'язані з транскордонним співробітництвом були висвітлені в науковій літературі зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема: Н. Мікула, А. Мокія, В. Чужикова, П. Шилепницького, Г.Гросмен, М. Бафон та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Наукові дослідження численних вчених та практиків-економістів охоплює теоретичну базу створення та функціонування єврорегіонів, однак необхідність вирішення проблем та задач, що виникають у транскордонному регіоні «Нижній Дунай» потребує подальшого дослідження питання його розвитку.

Постановка завдання. Мета полягає в аналізі розвитку транскордонного співробітництва в рамках єврорегіону «Нижній Дунай» для вироблення пропозицій щодо його подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Транскордонне співробітництво в Україні володіє потужною економічною мотивацією. Україна має можливість більш ефективно використовувати географічне розташування в Європі за рахунок визначення пріоритетних напрямів транскордонного співробітництва в системі загальнорегіонального розвитку. Транскордонне співробітництво – спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх законодавством [2, с 33].

База транскордонного співробітництва полягає у процесі створення взаємозв'язків та договірних відносин у прикордонних регіонах з метою вирішення для спільних та ідентичних проблем.

Транскордонне співробітництво спрямоване на знищення негативних наслідків існування кордонів. Серед головних основних співпраці: усунення бар'єрів (політичних та адміністративних) між сусідніми народами; створення господарської, соціальної та культурної інфраструктури, завдяки формуванню спільних органів, господарюючих суб'єктів, осередків тощо.

Єврорегіон «Нижній Дунай» було створено 14 січня 1998 року, під час зустрічі керівників прикордонних регіонів України (Одеська область), Румунії (повіти Бреїла, Галац, Тульча) і Республіки Молдова (райони Вулканешти, Кагул, Кантемір), які підписали Угоду про заснування Єврорегіону «Нижній Дунай», затвердили Статут та Регламент Єврорегіону. На даний момент до Єврорегіону «Нижній Дунай» входять Одеська область (Україна), повіти Галац, Тульча, Бреїла (Румунія), райони Кагул та Кантемір (Республіка Молдова). В межах Єврорегіону «Нижній Дунай» були створені три вільні економічні зони – «Галац», «Джурджулешть» та «Рені» [1].

За допомогою SWOT-аналізу визначено сильні й слабкі сторони та можливі зовнішні впливи на подальший економічний та соціальний зв'язок розвитку єврорегіону «Нижній Дунай» (табл. 1).

Згідно таблиці 1 ключові чинниками єврорегіону «Нижній Дунай» є: потужний промисловий потенціал; розташування на перехресті міжнародних транспортних магістралей; розгалуженість транспортної системи; вигідне географічне розташування, транзитні можливості території єврорегіону.

Згідно проведеного аналізу головними стримуючими чинниками розвитку єврорегіону «Нижній Дунай» є: незадовільна структура ПІІ; поганий стан транспортної інфраструктури; висока зношеність основних засобів; незначна кількість інноваційно-активних високотехнологічних

виробництв; слабка інформованість потенційних партнерів щодо інвестиційних можливостей Євро регіону.

Таблиця 1

SWOT-аналіз чинників, що детермінують стан
євро регіону «Нижній Дунай»

(розроблено авторами на основі [3])

Сильні сторони	Слабкі сторони
1	2
Географічне положення та природно-ресурсний потенціал	
<ul style="list-style-type: none"> - наявність судноплавних річок; - значні земельні ресурси; - значна територія; - приморське та прикордонне положення; - розташування на перехресті міжнародних транспортних магістралей; - вигідне географічне розташування; - значна протяжність берегової лінії 	<ul style="list-style-type: none"> - значна віддаленість периферійних районів від адміністративного центру області; - слабка мінерально-сировинна база; - розташування в зоні ризикованого землеробства; - регіональні зміни кліматичних умов - некомпактна територія області; - обмеженість мінерально-сировинної бази; - переферійність та відсталість регіонів.
Інфраструктура	
<ul style="list-style-type: none"> - наявність усіх видів транспортного сполучення; - активний процес забезпечення мережею Інтернет; - міжнародні транспортні коридори; - транзитний потенціал. 	<ul style="list-style-type: none"> - недостатня розвиненість та незадовільний стан мережі автомобільних доріг, особливо у сільській місцевості; - слабкий транспортний зв'язок із задністровською частиною області.
Економічний потенціал	
<ul style="list-style-type: none"> - потужний промисловий потенціал; - потужний, високорозвинений агропромисловий потенціал; - потужний міжгалузевий транспортний комплекс; - розгалуженість транспортної системи; - наявність паромів з'єднуючих країни. 	<ul style="list-style-type: none"> - нерівномірність розміщення промислових об'єктів; - висока зношеність основних засобів; - низька частка інноваційних підприємств; - незадовільний стан транспортної інфраструктури; - непрацюючі спеціальні економічні зони.
Науково-технічний потенціал	
<ul style="list-style-type: none"> - значна концентрація наукових закладів та центрів науково-технічної інформації; - наявність кваліфікованих науково-технічних кадрів; - збільшення витрат на НТД. 	<ul style="list-style-type: none"> - зменшення чисельності науковців; - незначна кількість інноваційно-активних високотехнологічних виробництв. - зменшення кількості організацій, що виконують наукові дослідження і розробки та обсягів НДР.
Можливості	Загрози
Гео економічне та геополітичне положення	

1	2
<ul style="list-style-type: none"> - активне співробітництво з державами Чорноморського регіону та ЄС; - транзитні можливості території регіону; - можливості активного розвитку сфери послуг; - активна позиція місцевої влади щодо нарощування транзитних потужностей 	<ul style="list-style-type: none"> - залежність від постачання мінеральних ресурсів; - енергозалежність від зовнішніх джерел постачання; - незадовільна структура зовнішніх інвестицій; - недовіра до гарантування державою захисту.
Макроекономічна ситуація	
<ul style="list-style-type: none"> - розширення попиту на товари та послуги місцевого виробництва; - державна політика, спрямована на стимулювання розвитку регіоні. 	<ul style="list-style-type: none"> - сповільнене економічне зростання; - конкуренція з боку інших регіонів; - зміна законодавства щодо спеціального економічного режиму.
Зовнішньоекономічна та зовнішньополітична ситуація	
<ul style="list-style-type: none"> - наявність притоку інвестицій ззовні. - позиція євро регіону у рейтингу інвестиційної привабливості територій. 	<ul style="list-style-type: none"> - визнання України державою з загрозовим ризиком для інвестування.

Відзначимо незадовільний стан транспортної інфраструктури. Транспортна система євро регіону «Нижній Дунай» спроможна забезпечити пропуск великого обсягу транзитних перевезень. Однак, показники транзитних перевезень відповідають міжнародним вимогам щодо швидкості, неперервності, цілості вантажів, тарифів і цін на послуги значно стримує зростання обсягів.

Загальний обсяг експорту послуг Одеського регіону з Молдовою у 2017 році становив 9879,7 тис. дол. США. Імпорт товарів досяг рівня 15563 тис. дол. США та збільшився у порівнянні з 2016 роком на 8,6 % Сальдо зовнішньої торгівлі товарами позитивне: експорт товарів перевищує імпорт на 83234 тис. дол. США У 2017 році у порівнянні з 2011 експорт товарів збільшився на 39,5 %, імпорт – зменшився на 56.5% [5]. Динаміка експортно-імпортних операцій з товарами за період 2011-2017 рр. представлена на рис. 1.

Загальний обсяг експорту послуг Одеського регіону з Молдовою у 2017 році становив 15180 тис. дол. США. Імпорт товарів досяг рівня 757,8 тис. дол. США та збільшився у

порівнянні з 2016 роком на 8,6 %. Сальдо зовнішньої торгівлі товарами позитивне: експорт товарів перевищує імпорт на 14423 тис дол. США У 2017 році у порівнянні з 2011 експорт товарів зменшився на 1,5 %, імпорт – зменшився на 76.4% [5].

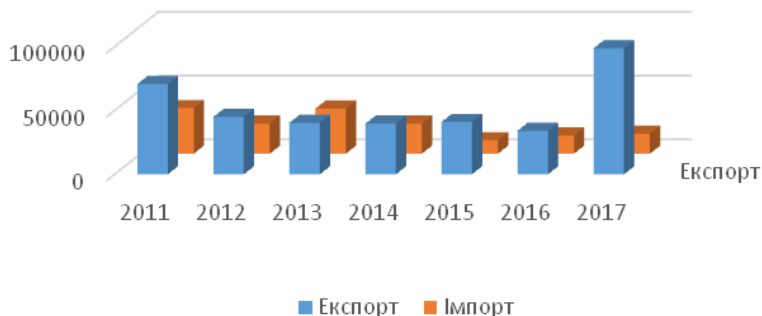

Рис 1. Зовнішня торгівля товарами Одеської області з Молдовою у 2011-2017 рр. (побудовано авторами на основі [5])

Динаміка експортно-імпортних операцій з товарами за період 2011-2017 років представлена на рис. 2.

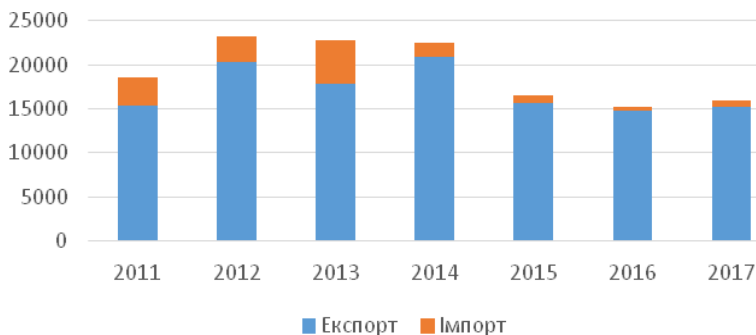

Рис. 2. Зовнішня торгівля послугами Одеської області з Молдовою у 2011-2017 рр. (побудовано авторами на основі [5])

Майже на кожному з етапів прийняття та реалізації рішень щодо реалізації зв'язків в єврореґіоні, окрім органів влади, зобов'язаних на це, може приймати участь певна з зацікавлених сторін. Шляхи забезпечення діяльності єврореґіону «Нижній Дунай» представлені у табл. 2.

Таблиця 2

Шляхи забезпечення діяльності єврореґіону
«Нижній Дунай» (складено авторами на основі [3])

Проблема	Шляхи вирішення
Недостатній розвиток транспортної інфраструктури та відсутність проектів у сфері транспорту	Проведення робіт із розвитку автошляхової, річкової та морської інфраструктури; відкриття нових пунктів переходу державного кордону і удосконалення вже існуючих Організація поромного сполучення Орловка – Ісачка– Ізмаїл Організація регулярного міжнародного сполучення Ізмаїл-Рені –Джурджулешть-Галац Створення прямої авіалінії між регіональними аеропортами Одеса, Кагул , Ізмаїм та Тульча Використання потенціалу морських портів Тульча та рені
Недофінансування проектів	Оптимізація сфер співробітництва та виділенні пріоритетних зокрема таких як екологія сільське господарствоторгівля туризм транспорт
Проблеми пов'язані з недостатньою популяризацією сфери туризму	Позиціонування адміністративних одиниць – членів єврореґіону «Нижній Дунай» зокрема місць екологічного туризму; представлення єврореґіон під час міжнародних туристичних виставок і форумів
Проблеми у сфері екології	Запобігання екологічним та техногенним катастрофам, що загрожують акваторії річки Дунай, біологічному та ландшафтному різноманіттю , через запровадження системи заходів запобігання та попередження;

Таким чином, наслідком розвитку та удосконалення транскордонного співробітництва в Україні буде низька позитивних наслідків, а саме: покращення бізнес-клімату та створення сприятливих умов для надходження прямих іноземних інвестицій в економіку прикордонних регіонів; збільшення обсягів товарообігу між країнами, забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу; створення та забезпечення роботи транскордонних кластерів та технопаркових структур; удосконалення та розбудову інфраструктури загального користування тощо.

Збільшення обсягів іноземного інвестування в єврорегіон «Нижній Дунай» можливе лише за умов підвищення її інвестиційної привабливості та створення механізму взаємодії іноземного інвестора й органів державної влади.

Загалом, пріоритетними шляхами вирішення проблем іноземного інвестування в Україні повинні бути [3]:

- покращення інвестиційного клімату шляхом удосконалення загального та спеціального законодавства, що регулює відносини при здійсненні інвестування відповідно до європейських норм;

- розвиток інвестиційного ринку та інвестиційної інфраструктури;

- запровадження економічного механізму страхування ризиків іноземного інвестування;

- створення сучасної системи державних гарантій захисту іноземних інвестицій та врегулювання комерційних спорів між суб'єктами інвестиційного процесу;

- забезпечення рівних умов для участі іноземних інвесторів у конкурсах з одержання ліцензій на використання природних ресурсів;

- застосування окремих видів особливих режимів економічної діяльності, зокрема створення індустріальних та технологічних парків;

- інформаційно-аналітичне забезпечення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Щодо можливих шляхів поліпшення інвестиційного клімату в «Нижній Дунай» та активнішого залучення прямих

іноземних інвестицій в пріоритетні сектори національної економіки, доцільною видається реалізація наступних заходів [2, с 58]:

- розбудова національної фінансової системи в напрямку створення механізмів довгострокового інвестиційного кредитування, конкурсного розподілу державних інвестиційних ресурсів, ефективної концентрації заощаджень населення для фінансування цілей економічного розвитку;

- прискорення реформування амортизаційної системи шляхом її лібералізації та посилення інвестиційної спрямованості;

- впровадження механізмів участі індивідуальних інвесторів в операціях на фінансовому ринку;

- створення надійної правової основи для стимулювання і залучення приватних інвестицій в інститути розвитку;

- розробка плану дій щодо формування сприятливого інвестиційного клімату у межах проголошених пріоритетів соціально-економічного розвитку, розробка регіональних планів підвищення інвестиційної привабливості областей з урахуванням особливостей їхнього ресурсного потенціалу;

- розвиток державно-приватного партнерства в підтримці інвестиційної та інноваційної діяльності;

- забезпечення постійної взаємодії органів виконавчої влади і підприємців, покращення інформаційного супроводження реалізації інвестиційних проєктів;

- розвиток програм довгострокового кредитування індивідуальних інвестицій у тому числі в підвищення енергетичної економічності житла, освіти, житлове будівництво тощо.

Стимулювання надходження прямих іноземних інвестицій в економіку «Нижнього Дунаю» повинне стати ключовим елементом державної політики та включати удосконалення нормативно-правової бази інвестиційної діяльності; прозорість процесу приватизації; стимулювання залучення інвестицій в інтелектуальний капітал; розвиток корпоративного управління; формування позитивного іміджу країни для закордонних інвесторів. Позитивні аспекти

іноземного інвестування в «Нижній Дунай» представлені в таблиці 3.

Таблиця 3

Позитивні ефекти іноземного інвестування
в єврорегіон «Нижній Дунай»
(складено авторами на основі [6])

Ефект	Україна	З урахуванням ефекту для країн-сусідів
1	2	3
Соціальний	Підвищення рівня добробуту та соціальної захищеності громадян за рахунок розвитку суспільства	Розширення зв'язків, поєднання культур, популяризація кращих умов життя суспільства
Правовий	Можливість розвитку нормативно- правового поля за світовими стандартами, закладення у законодавство варіантів стикування та взаємодії з міжнародними системами	Розширення можливостей взаємодії за рахунок універсифікації нормативно-правових систем
Культурний	Збагачення культури	Взаємне збагачення культур, можливість популяризації своїх традицій, звичаїв, релігії
Науковий	Скорочення періоду наукового просування країни у процесі інтеграції інтернаціональних знань для здійснення спільних досліджень, випробувань, винаходів	Обмін науковим досвідом, оскільки Україна володіє значним науковим потенціалом
Технічний	Покращення технічного стану народного господарства, підвищення його продуктивності та потужності	Розширення та збільшення торговельних зв'язків (продаж техніки, обладнання, механізмів)
Технологічний	Можливість отримати нові передові високі технології, екологічно	Взаємовигідний трансферт і популяризація

Продовж. табл. 3

1	2	3
	безпечні тощо	технологій
Екологічний	Зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та здоров'я населення за рахунок використання новітніх технологій і передового обладнання, техніки	Зменшення негативного екологічного впливу на спільне навколишнє середовище Землі
Загальний	Вищенаведені позитивні зрушення дадуть можливості наближення до груп розвинутих країн, покращення іміджу держави, підвищення конкуренто- спроможності країни, збільшення ваги України у світовому співтоваристві	Підвищення світової політичної, економічної, соціальної, екологічної тощо інтеграції, забезпечення взаєморозуміння та світового спокою
Політичний	Підвищення політичної довіри країні, встановлення / розширення політичних зв'язків	Вирішення політичних питань шляхом інтенсифікації зв'язків
Економічний	Економічне зростання за рахунок розвитку / інтенсифікації процесів у галузях народного господарства	Диверсифікація діяльності компаній, очікування прибутку, створення нових економічних умов, що просуватимуть взаємодію у інших сферах/галузях

З метою ефективного функціонування та розвитку вітчизняним підприємствам необхідно активізувати свою інноваційну діяльність. Активізація такої діяльності передбачає інтеграцію в сучасні умови ефективного розвитку інноваційного ринку та підтримання високого рівня конкурентоспроможності на внутрішніх і зовнішніх ринках шляхом постійного

впровадження технічних і технологічних новинок, що дають змогу в майбутньому забезпечити формування інноваційної стратегії розвитку підприємств.

Основними способами та методами активізації інноваційної діяльності на підприємстві в межах «Нижнього Дунаю» повинні бути:

- удосконалення системи фінансування товарно-інноваційних та інвестиційних проєктів шляхом оптимізації показників кредитної лінії;

- поліпшення інформаційної та маркетингової роботи за рахунок створення інформаційно-аналітичного відділу у складі служби маркетингу з чітко визначеною структурою та функціями спеціалістів;

- упровадження товароорієнтовної організаційної структури управління на підприємстві, продукція якого характерна незначним рівнем наукоємності та нешироким номенклатурним діапазоном;

- удосконалення системи стимулювання інноваційної праці шляхом упровадження мотиваційних заходів, що передбачають оптимізацію структури колективного та персонального стимулювання;

- посилення інноваційної спрямованості стратегії бізнесової поведінки підприємства та його адаптації до мережевої інформаційної системи за рахунок уведення в бізнес-план підприємства розділів, що конкретизували б інформаційну систему підприємства та систему мотиваційних чинників інноваційної діяльності.

Використання інноваційних технологій в управлінні призводить до:

- підвищення продуктивності і гнучкості підприємства;

- скорочення тривалості виробничого циклу та/або підвищення швидкості надання послуг;

- поліпшення якості товарів та послуг, що надаються;

- розширення присутності на ринку.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Активізація транскордонного співробітництва є однією із визначальних рис розвитку сучасної міжнародної економіки. У

той же час використання європейських форм та механізмів його реалізації в українських умовах виявилось малоефективним. Не останню роль у цьому відіграла відсутність науково обґрунтованої методики оцінки ефективності транскордонного співробітництва, використання якої може допомогти визначити проблемні сторони та пріоритетні напрямки для його активізації.

Результатом проведеного дослідження єврорегіону, як складової господарського комплексу України, є висновок про високий потенціал області, обумовлений географічним положенням, розвинутою транспортною інфраструктурою, високим інтелектуальним потенціалом, наявністю аграрної структури, переробної промисловості

Відзначимо незадовільний стан транспортної інфраструктури. Транспортна система єврорегіону «Нижній Дунай» спроможна забезпечити пропуск великого обсягу транзитних перевезень. Однак, показники транзитних перевезень не відповідають міжнародним вимогам щодо швидкості, неперервності, цілості вантажів, тарифів і цін на послуги значно стримує зростання обсягів.

Основними причини падіння інвестиційної активності є: несприятливі умови для інвестування, недостатній рівень державної підтримки інвестиційної діяльності, неналежним чином розвинута система підготовки інвестиційних програм і проектів для надання державних інвестицій; нерозвиненість інвестиційного ринку та інфраструктури; відсутність дієвих механізмів державно-приватного партнерства в інвестуванні.

Основними способами та методами активізації інноваційної діяльності в межах «Нижнього Дунаю» повинні бути: - удосконалення системи фінансування товарно-інноваційних та інвестиційних проектів шляхом оптимізації показників кредитної лінії; - поліпшення інформаційної та маркетингової роботи за рахунок створення інформаційно-аналітичного відділу у складі служби маркетингу з чітко визначеною структурою та функціями спеціалістів; - упровадження товароорієнтовної організаційної структури управління на підприємстві, продукція якого характерна незначним рівнем наукоємності та нешироким номенклатурним

діапазоном; удосконалення системи стимулювання інноваційної праці .

Література

1. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-%D0%BF#n10>

2. Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва України: теоретичні аспекти: кол. моногр. / А. М. Митко, Б. М. Юськів, Н. П. Карпчук [та ін.]; наук. ред. Є. Б. Тихомирова, за заг. ред. А. М. Митко. – Луцьк: Вежа-Друк, 2013. – 268 с.

3. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво : моногр. / Н. Мікула. – Львів : ІРД НАН України, 2014. – 395 с.

4. Мітряєва С. Транскордонне співробітництво Україна-ЄС: стан, проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / С. Мітряєва, А. Крижевський. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/juli2009/34.htm>.

5. Офіційний сайт головного управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс] – Режим доступу до веб-сайту: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>

6. Реутов В. Є. Транскордонне співробітництво регіонів України: теоретико-практичні аспекти розвитку [Електронний ресурс] / В. Є. Реутов // Ефективна економіка. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=912>.

7. Притула Х. М. Розвиток єврорегіонального співробітництва України та ЄС: сучасний стан та перспективи / Х. М. Притула, Я. Я. Калат // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – Львів, 2015. – Вип. 6(116). – С. 27-31.

8. Bufon M. Regional policies and cross-border cooperation : new challenges and new development models in Central Europe / M.

Bufon, V. Markelj [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rrgp.uoradea.ro/art/2010-1/02_OK_Bufon+Markelj.pdf

9. Grossman G. Innovation and growth in the global economy / Grossman Gene M., Helpman, Elhanan// MIT press, 2018.

1. Derzhavna prohrama rozvytku transkordonnoho spivrobitnytstva na 2016-2020 roky [State Program for the Development of Cross-Border Cooperation for 2016-2020]. *zakon3.rada.gov.ua* Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-%D0%BF#n10> [in Ukrainian].

2. Mytko, A. M., Yus'kiv, B.M., Karpchuk N.P., Tykhomyrova, Ye. B. (2013) *Informatsiyne zabezpechennya transkordonnoho spivrobitnytstva Ukrayiny: teoretychni aspekty: kol. monohr. [Information provision of cross-border cooperation of Ukraine: theoretical aspects: collective monograph]* Luts'k: Vezha-Druk. [in Ukrainian].

3. Mikula, N. (2014) *Mizhterytorial'ne ta transkordonne spivrobitnytstvo: monohr. [Interterritorial and transfrontier cooperation: monograph]*. L'viv : IRD NAN Ukrayiny [in Ukrainian].

4. Mitryayeva, S. (2016) *Transkordonne spivrobitnytstvo Ukrayina-YeS: stan, problemy ta perspektyvy [Trans-border cooperation Ukraine-EU: state, problems and prospects]* Retrieved from <http://old.niss.gov.ua/monitor/juli2009/34.htm>. [in Ukrainian].

5. Ofitsiyyny sayt holovnoho upravlinnya statystyky v Odes'kiy oblasti [Official site of the Main Department of Statistics in the Odessa region] *www.od.ukrstat.gov.ua* Retrieved from <http://www.od.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

6. Reutov, V. Ye (2014) *Transkordonne spivrobitnytstvo rehioniv Ukrayiny: teoretyko-praktychni aspekty rozvytku [Cross-border cooperation of the regions of Ukraine: theoretical and practical aspects of development]*. *Efektivna ekonomika. – Effective economy* *www.economy.nayka.com.ua* Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=912>. [in Ukrainian].

7. Prytula, Kh.M., Kalat, Ya. Ya. (2015) *Rozvytok yevrorehional'noho spivrobitnytstva Ukrayiny ta YeS: suchasnyy stan ta perspektyvy [The development of Euroregional cooperation*

between Ukraine and the EU: the current state and prospects]. Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny. – Socio-economic problems of the modern period of Ukraine, 6(116), 27-31. [in Ukrainian].

21.03.2019

УДК 330.341.2:331.101.262

JEL Classification: E100, E140, E240

Коломієць Вікторія

МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Підготовка високорозвиненого людського капіталу набуває все більшої актуальності, оскільки є об'єктивною умовою розвитку національної економіки шляхом забезпечення їй додаткових конкурентних переваг. Процеси активної інституціоналізації всіх сфер суспільства, інституційні трансформації, що визначають розвиток України на сучасному етапі, зумовлюють вектор змін в країні. Одним із засобів забезпечення конкурентоспроможності національної економіки може стати розробка нового напрямку – моделювання розвитку людського капіталу в інституціональному середовищі.

Цілями дослідження стали моделювання розвитку людського капіталу в інституціональному середовищі національної економіки, і, зокрема, розробка моделі вибору стратегії розвитку людського капіталу на підставі формування системи умов і особливостей підготовки людського капіталу. Проведено моделювання розвитку людського капіталу в інституціональному середовищі, розроблена модель вибору стратегії розвитку людського капіталу, яка включає визначення конкурентної стратегії, аналіз ключових факторів вибору